

Kulttuurihyvinvointitoiminta kunnissa 2025

Päälöydökset

- Hyvinvointikertomuksen ja -suunnitelman kulttuuri-toimintaa koskevat tavoitteet ovat yleistyneet huomattavasti vuosina 2019–2025.
- Kunnissa ja alueilla vakiintuneet poikkihallinnolliset kulttuurihyvinvointitoiminnan rakenteet ovat vahvistuneet edelleen.
- Kulttuuritoimijoiden ja kunnan väliset yhteistyörakenteet ovat vahvistuneet huomattavasti.
- Kulttuuritoiminnan vuosittainen raportointi kunnan toimintakertomuksessa, hyvinvointikertomuksessa ja -suunnitelmassa tai vastaavassa asiakirjassa toteutuu kunnissa vaihtelevasti.
- Kuntalaisten kulttuurin osallistumista tukevissa pysyvissä käytännöissä on edelleen vaihtelua kunnissa.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen taiteen ja kulttuurin keinoin on yksi kuntien kulttuuritoiminnan keskeisistä tavoitteista ja tehtävistä. Kunnan tulee edistää kulttuuria ja taidetta osana asukkaiden hyvinvointia ja terveyttä, osallisuutta ja yhteisöllisyyttä. (Laki kuntien kulttuuritoiminnasta 166/2019.) Taiteella ja kulttuuritoiminnalla on tutkimusten mukaan todettu olevan monia myönteisiä vaikutuksia fyysiseen terveyteen, mielen hyvinvointiin sekä koettuun hyvinvointiin, elämänlaatuun ja onnellisuuteen (Fancourt & Finn, 2019).

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, opetus- ja kulttuuriministeriö ja Kuntaliitto keräsivät vuonna 2025 neljännen kerran tietoa kuntien kulttuuritoiminnasta, erityisesti kulttuurihyvinvoinnin edistämisen toimenpiteistä, voimavaroista ja toimintaedellytyksistä kunnissa. Keväällä 2025 tietonsa toimitti 288 (99 %) kuntaa. Tiedot kerätään terveydenedistämisaktiivisuuden (TEA) viitekehyksen (sitoutuminen, johtaminen, seuranta ja tarveanalyysi, voimavarat, yhteiset käytännöt, osallisuus, muut ydintoiminnat) mukaisesti (Ståhl & Rimpelä 2010). Vuoteen 2023 saakka käytössä oli Hyvinvointia ja terveyttä edistävän kulttuurin käsite. Tässä raportissa samasta käsitteestä käytetään termiä ”Kulttuurihyvinvointi”.

Tiedonkeruu kerryttää tietopohjaa, jonka perusteella kulttuuritoimintaa sekä taiteen ja kulttuurin keinoin tapahtuvaa hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä voidaan suunnitella, johtaa ja arvioida. Kuntakohdaiset tiedot julkaistiin [TEAviisarissa](#) syksyllä 2025. Tässä raportissa tarkastellaan kuntien kulttuurihyvinvointitoiminnan tilannetta vuonna 2025. Soveltuvien osien tietoja verrataan aikaisempiin tiedonkeruisiin.

Tulokset

Kulttuuritoiminnan tavoitteet hyvinvointikertomuksessa ja -suunnitelmassa edelleen yleistyneet

Kunnista 87 prosenttia ilmoitti, että hyvinvointikertomukseen ja -suunnitelmaan sisältyi tavoitteita kulttuuritoiminnasta vuonna 2025 (82 % vuonna 2023). Tavoitteita ei sisällynyt tai niistä ei ollut tietoa 13 prosentissa kunnista. Hyvinvointikertomuksen ja -suunnitelman kulttuuritoimintaa koskevat tavoitteet ovat yleistyneet huomattavasti seuranta-aikana vuosina 2019–2025. (Kuvio 1.) Kunnista noin puolella (49 %) kulttuurihyvinvointisuunnitelma oli osana laajempaa kokonaisuutta, kuten hyvinvointikertomusta ja -suunnitelmaa (44 % vuonna 2023). Kunnista 13 prosentilla suunnitelma oli joko erillisenä suunnitelmana tai alueellisena tai seudullisena yhteistyönä.

Niina Saukko

THL

Johanna Vuolasto

OKM

Kirsi Kaunisharju

OKM

Vesa Saaristo

THL

Kirsi Wiss

THL

Näin tutkimus tehtiin:

Tiedot perustuvat joka toinen vuosi toteutettavaan tiedonkeruuseen, joka lähetetään Manner-Suomen kunnan kulttuurista vastaaville viranhaltijoille. Tiedonkeruu lähetettiin kuntiin (N=292) huhtikuussa 2025. Tiedot saatiin kesäkuun loppuun mennessä 288 (99 %) kunnasta.

Kuntakohtaiset tiedot on julkaistu [TEAviisarissa](#).

Aineiston laadun ja luotettavuuden kehittämiseksi lomakkeen kysymyksen 18 kaksi alakohtaa tarkistettiin. Alakohdat olivat:

1. Onko kunnalla käytössä jokin pysyvä käytäntö, jolla kunta järjestää tai tukee taloudellisesti kulttuurin osallistumisen kynnystä madaltavaa vertaistoimintaa (esim. kulttuuriluotsi tai -kaveritoimintaa)?
2. Onko kunnalla käytössä jokin pysyvä käytäntö, jolla vaikeassa elämäntilanteessa olevat kuntalaiset pääsevät maksutta tai alhaisella pääsymaksulla kulttuuritapahtumiin (esim. Kaikukortti, Kimmoke-ranneke)?

Kysymysten Kyllä-vastaukset tarkistettiin käymällä läpi mm. kuntien verkkosivuja. Tarvittaessa kuntiin oltiin yhteydessä sähköpostilla ja/tai puhelimitse ja kuntia pyydettiin antamaan lisätietoa.

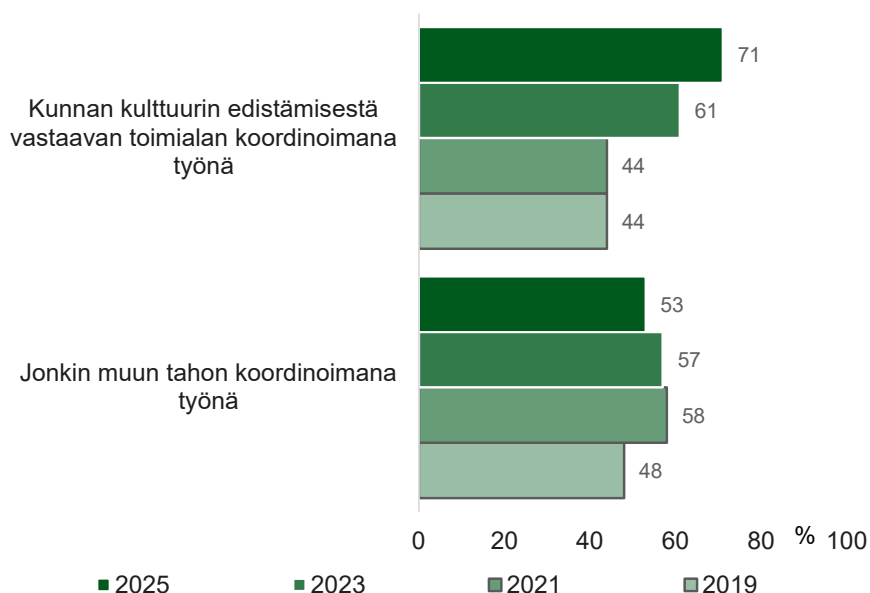
Tarkistettuja tietoja oli yhteensä 306 ja niistä lisätietopyyntö lähetettiin 156 kunnalle. 26 kuntaan lähetettiin tarkistusviesti molemmista kysymyksistä. Tarkistamisen jälkeen virheelliset tiedot korjattiin aineistoon (115 tietoa). 16 kunnan osalta muutettiin vastaus Ei-vastaukseksi molempiin kysymyksiin.

Kuvio 1. Kunnan hyvinvointikertomukseen ja -suunnitelmaan sisältyy tavoitteita kulttuuritoiminnasta, kuntien prosenttiosuudet vuosina 2019–2025.

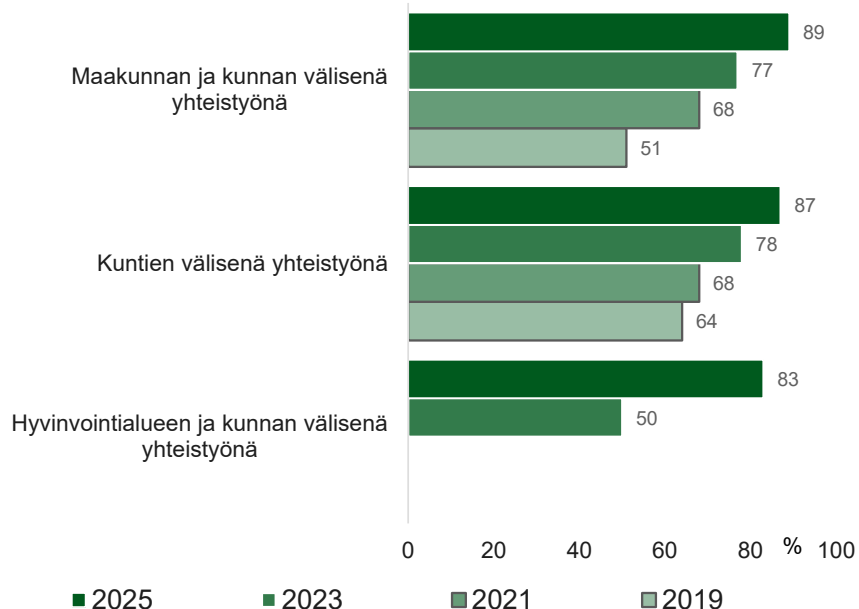
Kunnissa ja alueilla poikkihallinnolliset rakenteet vahvistuneet edelleen

Kunnista 71 prosentilla oli vakiintunut kulttuurin edistämisestä vastaavan toimialan koordinoima poikkihallinnollinen rakenne tai käytäntö, jossa käsitellään kulttuurihyvinvointitoiminnan edistämistä (kuvio 2). Yli puolet (53 %) kunnista ilmoitti, että vastaava rakenne tai käytäntö on jonkin muun tahon koordinoimana työnä. Poikkihallinnollisissa rakenteissa oli tapahtunut pääosin myönteistä kehitystä aiempiin vuosiin verrattuna.

Kuvio 2. Kunnan poikkihallinnolliset rakenteet tai käytännöt, joissa käsitellään kulttuurihyvinvointitoimintaa, kuntien prosenttiosuudet vuosina 2019–2025.

Kunnista 89 prosentilla oli vuonna 2025 vakiintunut alueellinen rakenne, jossa käsitellään kulttuurihyvinvointitoimintaa maakunnan ja kunnan välisenä yhteistyönä (kuvio 3) (77 % vuonna 2023). Kuntien välisenä yhteistyönä rakenne oli 87 prosentilla kunnista (78 % vuonna 2023) ja hyvinvointialueen ja kunnan välisenä yhteistyönä rakenne oli 83 prosentissa kunnista (50 % vuonna 2023).

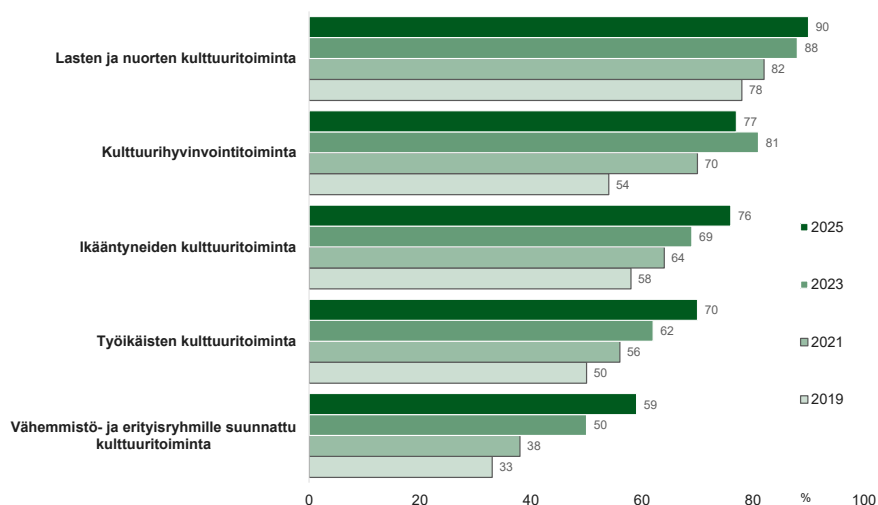

Kuvio 3. Kunnan vakiintuneet alueelliset rakenteet, joissa käsitellään kulttuurihyvinvointitoimintaa, kuntien prosenttiosuudet vuosina 2019–2025.

Kulttuuritoiminnan tavoitteiden asettaminen talousarviossa edelleen pääosin vahvistunut

Vastuutahon nimeäminen oli pysynyt pääosin ennallaan. Kulttuurihyvinvointitoiminnasta vastaava henkilö oli nimetty 86 prosentissa kunnista (85 % vuonna 2023, 70 % vuonna 2021 ja 58 % vuonna 2019).

Yleisimmin kunnat olivat määritelleet vuoden 2025 talousarviossa tavoitteet lasten ja nuorten kulttuuritoiminnalle (90 %), kulttuurihyvinvointitoiminnalle (77 %) ja ikääntyneiden kulttuuritoiminnalle (76 %). Vähemmistö- ja erityisryhmien kulttuuritoiminnan tavoitteet oli määritellyt 59 prosenttia kunnista. Toiminnan ja talouden suunnittelussa tavoitteiden määrittely eri väestöryhmille oli kehittynyt pääosin myönteiseen suuntaan verrattuna kahden vuoden takaiseen tilanteeseen. (Kuvio 4.)

Kuvio 4. Toiminnan ja talouden suunnittelussa (talousarvio) määritellyt tavoitteet väestöryhmien huomioimiseksi vuosina 2019–2025, kuntien prosenttiosuudet.

Toiminnan raportoinnissa edelleen kehitettävää

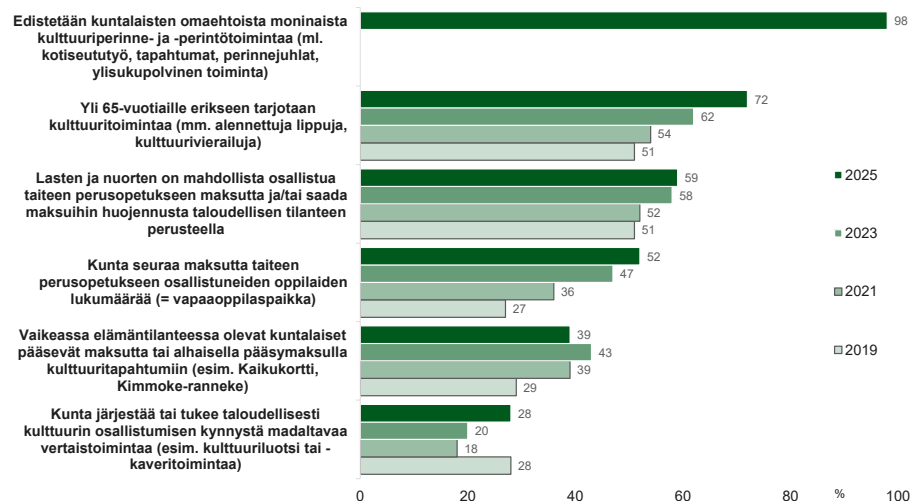
Kunnista 88 prosenttia raportoi vuosittain kunnan toimintakertomuksessa, hyvinvointikertomuksessa ja -suunnitelmassa tai vastaavassa virallisessa asiakirjassa kuntalaisten osallistumista kunnan järjestämiin kulttuuripalveluihin ja/tai kunnan kulttuuripalveluiden käyttöä. Kunnista 65 prosenttia raportoi taiteen perusopetukseen osallistuvien alle 18-vuotiaiden lasten ja nuorten määrää. Kuntalaisten tyytyväisyyttä kaikkiin tai joihinkin kulttuuripalveluihin seuraa vain 47 prosenttia.

Osallistumista tukevissa pysyvissä käytännöissä edelleen vaihtelua kunnissa

Kunnista valtaosa (98 %) ilmoitti edistävänsä kuntalaisten omaehtoista moninaista kulttuuriperinne-, ja -perintötoimintaa (kuvio 5). Kunnista 72 prosenttia ilmoitti tarjoavansa yli 65-vuotiaille kulttuuri-toimintaa mm. alennetuilla lipuilla ja kulttuurivierailuilla (62 % vuonna 2023). Yli puolet kunnista (59 %) ilmoitti lasten ja nuorten osallistuvan taiteen perusopetukseen maksutta ja/tai saavan

maksuihin huojennusta taloudellisen tilanteen perusteella (58 % vuonna 2023).

Lähes kolmannes (28 %) kunnista järjesti tai tuki taloudellisesti kulttuurin osallistumisen kynnystä madaltavaa vertaistoimintaa, kuten kulttuuriluotsi tai -kaveritoimintaa vuonna 2025. Yleisimmin toimintaa järjestivät suuret kaupunkimaiset kunnat. Kulttuurin osallistumisen kynnystä madaltavan vertaistoiminnan, järjestäminen tai taloudellinen tukeminen oli vastaavalla tasolla kuin vuoden 2019 tiedonkeruussa.

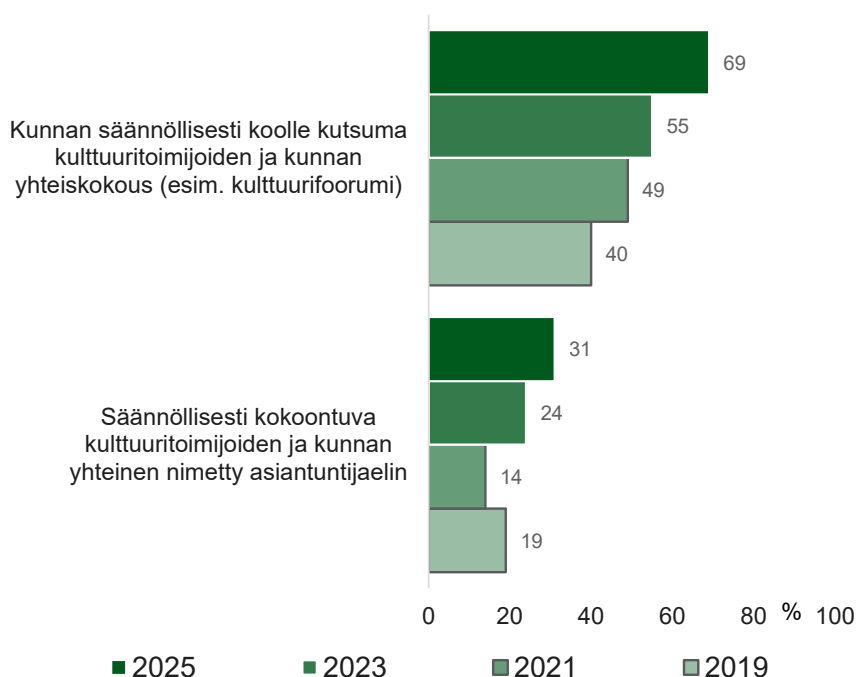
Kuvio 5. Kulttuuritoimintaan osallistumisen tukemisen pysyvät käytännöt kunnissa vuosina 2019–2025, kuntien prosenttiosuudet.

Kulttuuripalveluista vastaava johtava viranhaltija käytti kulttuuritoiminnan hoitamiseen vähemmän kuin yhden työpäivän viikossa 29 prosentissa kunnista vuonna 2024 (31 % vuonna 2022). Lähes joka neljännessä (23 %) kunnassa johtava viranhaltija hoiti päätoimisesti kulttuuritoimintaa. Vastaava luku oli 20 prosenttia vuonna 2022. Kunnista 32 prosentissa ei työskennellyt johtavan viranhaltijan lisäksi muuta kulttuuritoiminnan henkilöstöä vuonna 2024 (vs. 40 % vuonna 2022, 49 % vuonna 2020 ja 33 % vuonna 2018).

Yleisen kulttuuritoiminnan henkilöstömäärässä oli tapahtunut muutos vuoteen 2022 verrattuna. Yleisen kulttuuritoiminnan henkilöstön työpanos oli kunnissa keskimäärin 1,2 henkilötyövuotta 10 000 asukasta kohden vuonna 2024. Kaksi vuotta aiemmin vastaava luku oli 1,0 henkilötyövuotta. Pienemmissä kunnissa työpanokset olivat suuria kuntia suurempia suhteutettuna asukaslukuun. Suurin muutos oli tapahtunut alle 5000 asukkaan kunnissa, joissa henkilöstömäärä oli kasvanut 0,7 henkilötyövuotta. Vuonna 2024 heidän työpanoksensa oli 1,7 henkilötyövuotta, kun vastaava luku vuonna 2022 oli 1,0. Vastaavaa muutosta ei ollut tapahtunut suurissa yli 50 000 asukkaan kunnissa.

Yhteistyörakenteet vahvistuneet huomattavasti

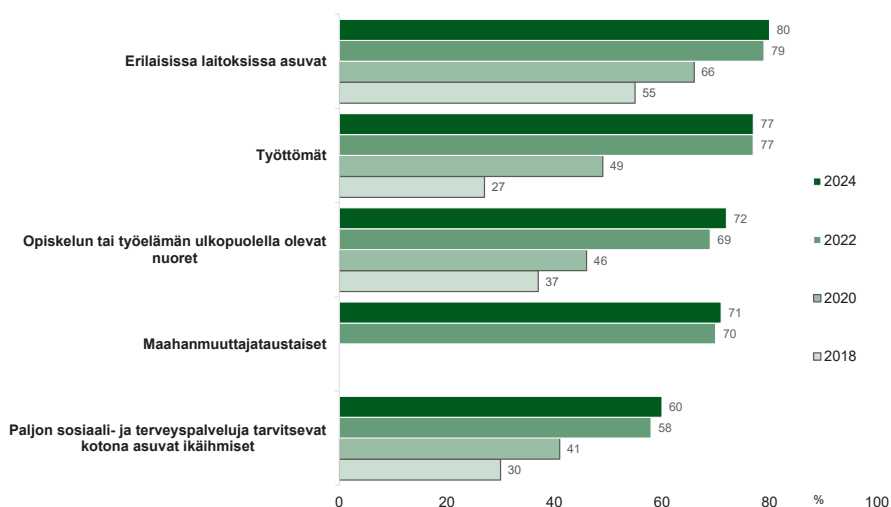
Kunnista 69 prosentissa toimi kunnan säännöllisesti koolle kutsuma kulttuuritoimijoiden ja kunnan yhteiskokous vuonna 2025 (55 % vuonna 2023). Joka kolmannessa (31 %) kunnassa kokoontui säännöllisesti kulttuuritoimijoiden ja kunnan yhteinen nimetty asiantuntijaelin.

Kuvio 6. Kulttuuritoimijoiden ja kunnan yhteiselimet vuosina 2019–2025, kuntien prosenttiosuudet.

Eri ryhmien huomioiminen palvelujen järjestämisessä on lähes ennallaan

Yleisimmin kunnat ottivat kulttuuripalveluiden järjestämisessä huomioon erilaisissa laitoksissa asuvat henkilöt (80 %) vuonna 2024 (kuvio 7). Vastaava luku oli 79 prosenttia vuonna 2022, 66 prosenttia vuonna 2020 ja 55 prosenttia vuonna 2018. Kunnista 77 prosenttia otti huomioon kulttuuripalveluiden järjestämisessä työttömät ja 72 prosenttia opiskelun tai työelämän ulkopuolella olevat nuoret. Eri ryhmien huomioonottamisessa oli tapahtunut vain vähäisiä muutoksia aiempaan tiedonkeruuseen verrattuna. Toisaalta ensimmäiseen tiedonkeruuseen verrattuna on havaittavissa selkeää myönteistä kehitystä.

Kuvio 7. Kulttuuripalveluiden järjestämisessä huomioitavat ryhmät vuosina 2018, 2020, 2022 ja 2024, kuntien prosenttiosuudet.

Kulttuurin edistämisestä vastaavien viranhaltijoiden tai kulttuurin asiantuntijoiden osallistuminen valmisteilla olevien päätösten vaikutusten ennakoarviointiin, esimerkiksi lautakuntapäätösten valmistelussa ja palveluverkon suunnittelussa, on kehittynyt myönteisesti. Vastaavat viranhaltijat tai asiantuntijat olivat osallistuneet valmisteilla olevien päätösten vaikutusten ennakoarviointiin 61 prosentissa kunnista vuonna 2024 (52 % vuonna 2022).

Yhteenveto

Kuntien kulttuurihyvinvointitoiminta on kehittynyt edelleen myönteiseen suuntaan. Taide ja kulttuuri on yhä vahvemmin mukana kuntien hyvinvointia ja terveyttä edistävässä työssä. Yhä useamman kunnan hyvinvointikertomuksessa ja -suunnitelmassa on asetettu kulttuuritoiminnalle tavoitteita. Kulttuurihyvinvointitoiminnan vastuutaho on nimetty valtaosassa kunnista. Eri ryhmien huomioiminen kuntien kulttuuripalveluiden järjestämisessä on kokonaisuudessa kehittynyt myönteisesti vuodesta 2019 lähtien. Erityisesti opiskelun tai työelämän ulkopuolella olevien nuorten ja työttömien huomiointi kulttuuripalveluissa on kunnissa yleistynyt.

Yleisen kulttuuritoiminnan edellytykset ovat resursseja tarkasteltaessa parantuneet. Päätoimisten viranhaltijoiden osuus kunnissa on lisääntynyt ja alle 20 % työajastaan kulttuuritoimintaan käyttävien osuus pienentynyt. Yleisen kulttuuritoiminnan henkilöstömäärässä oli tapahtunut positiivinen muutos alle 5000 asukkaan kunnissa verrattuna vuoteen 2022. Muutosta tulkitessa on hyvä huomioda, että kunnan koon ollessa riittävän pieni, näkyy henkilöstömäärän muutos suurempana pienissä kunnissa verrattuna suurempiin kuntiin.

Tulosten mukaan kuntien toiminnassa on myös kehitettävää. Kulttuuripalveluiden ja -toiminnan vuosittainen raportointi kunnan toimintakertomuksessa, hyvinvointikertomuksessa ja -suunnitelmassa tai vastaavassa virallisessa asiakirjassa toteutuu kunnissa vaihtelevasti. Alle puolet kunnista raportoi Kuntalaisten tyytyväisyyttä kaikkiin tai joihinkin kulttuuripalveluihin. Seuranta olisi tärkeää, sillä erityisesti maaseudulla kulttuuripalveluiden tarjonnan on kokenut riittämättömäksi yli 40 prosenttia palveluita tarvinneista (Vuolasto & al. 2024). Kulttuurista vastaavat viranhaltijat tai kulttuurin asiantuntijat osallistuvat päätösten vaikutusten ennakoarviointiin yli puolessa kunnista.

Kunnissa on monenlaisia pysyviä käytäntöjä kuntalaisten kulttuuriin osallistumisen taloudelliseksi tukemiseksi. Yli 65-vuotiaille tarjottiin yleisemmin kulttuuritoimintaa kuin kaksi vuotta sitten, esimerkiksi antamalla kulttuurilippuja ja järjestämällä kulttuurivierailuja. Makсутta taiteen perusopetukseen osallistuvien oppilaiden lukumäärän seuranta oli yleistynyt kuuden vuoden seuranta-ajalla. Kulttuurin osallistumisen kynnystä madaltavan vertaistoiminnan järjestäminen tai taloudellinen tukeminen oli palautunut vastaamaan vuoden 2019 tilannetta. Toisaalta kulttuuritoimintaan osallistumisen pysyvissä käytännöissä oli edelleen kuntien välillä vaihtelua. Vaikeassa taloudellisessa asemassa olevien kuntalaisten pääsy maksutta tai alhaisella pääsymaksulla kulttuuritapahtumiin, esimerkiksi Kaikukortilla tai Kimmoke-rannekkeella, oli vähentynyt.

Osana aineiston laadunvarmistusprosessia tarkasteltiin kuntien taloudellista tukemista kulttuurin osallistumisen mahdollistamisesta kysymyksellä ”Onko kunnalla käytössä jokin pysyvä käytäntö, jolla

vaikkeassa taloudellisessa asemassa olevien kuntalaisten on mahdollista päästä maksutta tai alhaisella pääsymaksulla kulttuuritapahtumiin (esim. Kaikukortti, Kimmoke-ranneke)”. Laadunvarmistuksen jälkeen yhteensä 67 kunnan vastaus muuttui. Laadunvarmistuksen yhteydessä käydyissä keskusteluissa osa viranhaltijoista kertoi, että kuntien tarjoamat kaikille kuntalaisille suunnatut maksuttomat kulttuuripalvelut voivat tehdä erilliset Kaikukortit tai Kimmoke-rannekkeet tarpeettomiksi. Kuntien on tärkeää jatkossakin huolehtia siitä, että kulttuuri on saavutettavissa myös niille, joilla ei ole varaa ostaa lippuja tai maksaa kulttuuriharrastuksista.

Tuloksia tarkasteltaessa on hyvä huomioida, että tiedonkeruulomakkeessa käytettiin vuoteen 2023 saakka hyvinvointia ja terveyttä edistävän kulttuurin käsitettä. Vuonna 2025 käsitettä vastaamaan otettiin käyttöön Kulttuurihyvinvointi-käsite. Käsitteen muutos on saatanut vaikuttaa joidenkin kysymysten tuloksiin.

Kerätyt tiedot tukevat kunnissa kulttuurin keinoin tapahtuvan hyvinvoinnin ja terveyden edistämistoiminnan suunnittelua, johtamista ja arviointia. Tietojen avulla on mahdollista tarkastella kuntien kulttuuri- ja kulttuurihyvinvointitoiminnan tilannetta.

Lähteet

Fancourt, D. & Finn, S. 2019. [What is the evidence on the role of the arts in improving health and well-being? A scoping review](#). Copenhagen: WHO Regional Office for Europe (Health Evidence Network (HEN) synthesis report 67).

[Laki kuntien kulttuuritoiminnasta 166/2019](#).

[Perustaulukot tuloksista](#) aluehallintovirastojen, maakuntien aluejaon ja tilastokeskuksen kuntaryhmittelyn mukaisesti.

Saukko N, Kaunisharju K, Vuolasto J, Saaristo V & Wiss K (2023) [Hyvinvointia ja terveyttä edistävä kulttuuritoiminta kunnissa 2023](#). Tutkimuksesta tiiviisti 58/2023. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, Helsinki.

Saukko N, Pirnes E, Kaunisharju K, Saaristo V, Vuolasto J & Wiss K (2021) [Kulttuuri kunnan toiminnassa 2021 hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen näkökulmasta](#). Tutkimuksesta tiiviisti 68, 2021. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, Helsinki.

Saukko N, Pirnes E, Kaunisharju K, Hakamäki P, Ikonen J, Saaristo V, Vuolasto J, Wiss K & Ståhl T (2019) [Kulttuuri kunnan toiminnassa 2019 hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen näkökulmasta](#). Tutkimuksesta tiiviisti 45, 2019. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, Helsinki.

Ståhl T & Rimpelä M. 2010. Väestön terveyden edistäminen kunnan tehtävänä. Teoksessa Ståhl T & Rimpelä A. (toim.) [Terveyden edistämisen tutkimuksen ja päätöksenteon haasteena](#). THL Teema 9/2010. [TEAviisari](#).

Vuolasto J, Kaunisharju K, Norppa L, Ikonen J, Koskela T & Parikka S (2024) [Suurin osa aikuisista käyttää kirjasto- ja kulttuuripalveluja vuosittain - ikääntyessä osallistuminen vähenee](#). Tutkimuksesta tiiviisti 28, 2024, Suomen sosiaalinen tila 4, 2024. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, Helsinki.

Tämän julkaisun viite:

Saukko N, Vuolasto J, Kaunisharju K, Saaristo V & Wiss K (2025)
Kulttuurihyvinvointitoiminta kunnissa 2025. Tutkimuksesta tiiviisti
39/2025. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, Helsinki.

OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖ
UNDERSVINGS- OCH KULTURMINISTERIET

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos

ISBN 978-952-408-597-7 (verkko)

ISSN 2323-5179 (verkko)

<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-408-597-7>

CC BY-NC-ND 4.0